

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

”Tillhörighet har du bland dina vänner och i skolan, har du inte den söker du den någon annanstans”

**-En kvalitativ studie om mäns upplevelser till varför de
påbörjat en kriminell livsstil**

Jalal Assaf och Parmis Baniassad

Kandidatuppsats SOPA63

HT 2020

Handledare: Anna Rypi

Abstract

Authors: Jalal Assaf och Parmis Baniassad

Title: "Belonging is something you have among your friends and in school - if you don't have that, you search for it in other places." A qualitative study of men's experiences of why they developed a criminal lifestyle. [Translated title]

Supervisor: Anna Rypi

Assessor: Johan Cornehed

Crime is a daily issue which we experience in our societies/communities. The purpose of this study is to investigate criminal defectors experiences of why they have chosen to have a criminal lifestyle. This study will primarily focus on factors related to school and interaction with like-minded individuals. The method that has been chosen for this study is qualitative interviews with six criminal defectors from different organizations for criminal defectors. We have chosen to only interview men, since research shows that the majority of criminal actions are committed by men. When we analyzed our results we chose to apply two theories; Howard S Becker's "Labeling theory" and Edwin Sutherland's "Differential association theory". This study shows that there are plenty of factors that make an individual start a criminal lifestyle. One of the studies most important results was that if an individual feels exclusion in early ages it leads to a deviant behavior. Factors as exclusion, thrill seeking, affiliation and status, make the individual look for a motive that drives them towards search for success.

Keywords: Exclusion, thrill seeking, affiliation and status

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.1 Problemformulering.....	4
1.2 Syfte och Frågeställningar	5
1.3 Avgränsning	6
2. Kunskapsläge	6
2.1 Litteratursökning.....	6
2.2 Utanförskap.....	7
2.3 Gängkriminalitet	7
2.4 Riskfaktorer och skyddsfaktorer	9
3. Teori	10
3.1 Stämplingsteori	10
3.2 Differentiella associationer	11
3.3 Kritik mot teorierna.....	13
4. Metod	13
4.1 Urval	14
4.2 Genomförande.....	15
4.3 Tillförlitlighet	17
4.4 Etiska överväganden	18
4.5 Förtjänster och begränsningar	19
4.6 Bearbetning av den insamlade empirin	20
5. Resultat och analys	21
5.1 Bakgrund.....	21
5.2 Skola	23
5.2.1 Skolgång.....	23
5.2.2 Förutsättningar.....	25
5.2.3 Utanförskap - outsiders	27
5.3 Umgänge med likasinnade.....	29
5.3.1. Gemenskap/tillhörighet	29
5.3.2 Spänning	31
5.3.3 Status.....	32
6. Avslutande diskussion	34
7. Referenslista	37
8. Bilagor	39

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Kriminalitet är ett vardagsproblem som finns i vårt samhälle. Den kriminella utsätter inte enbart sig själv för risker, utan även staten, kommuner, företag och andra människor. För staten och kommuner betyder det stora ekonomiska konsekvenser, i form av resurser som måste ges till den kriminella. För de företag som blir utsatta kan det innebära ekonomiska besvär, vilket kan resultera till färre jobb för andra invånare. Enligt en rapport från kriminalvården (2020) så framgår det att under 2019 tillkom 1753 nya unga klienter till kriminalvården i hela landet. Med unga klienter menas individer upp till 21 år. De vanligaste brotten som begicks var bland annat, rån, våldsbrott och narkotikabrott. 525 unga personer dömdes till anstalt 2019, av dessa var endast 16 kvinnor (ibid).

Enligt nationalencyklopedin är brott en handling som bryter mot lagen, varav en sådan handling kan leda till straff eller annan påföljd. Det är endast riksdagen som kan ge föreskrifter om brott, vilket innebär att det endast är riksdagen som bestämmer vilka handlingar som skall anses utgöra ett brott (Regeringsformen, SFS 2011:109). Enligt socialstyrelsen (2013:19) är ungdomar den grupp som anses utföra flest antal brott i samhället. Ungdomsbrottslighet är ett ständigt debatterat ämne, varav dess överrepresentation i statistiken präglas av flera bakomliggande faktorer. Enligt kriminalstatistiken är en av dessa bakomliggande faktorerna att ungdomar har en större benägenhet till att påverkas av vuxna gärningsmän. Rapporten från socialstyrelsen (2013:19) tyder på att det bakom majoriteten av de registrerade brotten genomförda av ungdomar finns en vuxen gärningsman vars inflytande har lett till den kriminella handlingen. Konsekvenserna som följer av detta är för ungdomen att andra viktiga funktioner såsom skolan, fritidsaktiviteter etc. utgör mindre värde i dess liv.

Socialstyrelsen (2013:29-30) presenterar att brottslighet begås i större utsträckning av pojkar och män. I en undersökning som genomfördes bland flickor och pojkar tydde resultatet på en stor differens i antalet brott som begås av pojkar i jämförelse med flickor. Resultatet tyder vidare på att tonåren är den period som är mest brottsaktiv för både män och kvinnor (ibid). Detta i sin tur har enligt forskning indikerat en stor påverkan på den unges utbildning och skolgång. Forskningen har visat att åtta av tio barn som begår brott har en lägre prestationsnivå under sin skolgång, varav Nilsson & Wadeskog, (2014:11) menar på att dessa barn har en större benägenhet till att hamna i kriminalitet och vidare ha svårigheter i att komma ut i arbetslivet.

I en rapport från brottsförebyggande rådet beskrivs problematiska relationer vara en gemensam faktor till kriminalitet. Vidare inbegrips det i de problematiska relationerna förhållandet till både skola och familj (Jönsson & Nilsson, 2019:24). Enligt rapporten från Jönsson & Nilsson har ungdomar med bristande relation till dess familj en större tendens till att hamna i kriminalitet som ett resultat av en otrygg bas.

I en artikel från brottsförebyggande rådet, Brå (2009) presenterar Von Hofer att brottsligheten har en tydlig struktur då de flesta individer börjar begå brott i tidig ålder. Denna struktur kan delas upp i två delar, varav den första delen berör huruvida individen begår grova eller få enstaka brott. Majoriteten av ungdomarna begår enstaka brott medan ett färre antal begår grövre brott. Med detta menas det att de flesta brott som begås av ungdomar är utav en lindrig karaktär. Den andra delen handlar om en tillfällig tidsperiod, då man som individ begår brott under en kortare period för att sedan leva ett vuxet laglydigt liv (refererad i Shannon & Ring 2009:8).

Valet till att lämna en kriminell karriär kan för många individer vara ett väldigt svårt beslut; ett beslut som för individen kan innebära både positiva och negativa konsekvenser. Det finns idag ett stort utbud av verksamheter som erbjuder kriminella avhoppare det stöd som krävs för att kunna handskas med konsekvenserna av att lämna kriminella grupperingar. BRÅ (2016:9–10) beskriver dessa som antingen myndighetsdrivna eller icke myndighetsdrivna verksamheter. De myndighetsdrivna verksamheterna innefattas av polisen, socialtjänsten och kriminalvården där avhopparen kan erbjudas skydd. Med icke myndighetsdrivna verksamheter avses övriga organisationer som till stor del oftast drivs av individer med en kriminell bakgrund. Dessa organisationer har oftast samarbeten med både socialtjänst och polis för att möjliggöra att den kriminella avhopparen får det stöd och skydd som är nödvändig. Som tidigare nämnt finns det ett flertal bakomliggande orsaker såsom uppväxt och social omgivning, som kan leda till att individer hamnar i kriminalitet. För att vidareutveckla och fördjupa förståelsen kring dessa bakomliggande faktorerna är det viktigt att undersöka detta utifrån avhopparens perspektiv och erfarenheter.

1.2 Syfte och Frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka kriminella avhoppares upplevelser kring vilka faktorer som haft störst påverkan till att de påbörjat en kriminell livsstil. Studien kommer främst att

fokusera på faktorer relaterade till skola och umgänge med likasinnade individer. Med avhoppare menar vi individer som har lämnat den kriminella världen.

- Vilka faktorer beskriver kriminella avhoppare har påverkat deras väg in i kriminalitet?
- Vilken betydelse har skola och umgänge med likasinnade haft enligt deras berättelser?

1.3 Avgränsning

Studien har avgränsats till att enbart innefattas av intervjuer med kriminella avhoppare. Det kommer vidare enbart att genomföras sex intervjuer, där en ytterligare avgränsning som gjorts är att urvalet enbart inbegrips av män. Orsaken till begränsningen av kön inom urvalet är att majoriteten av brott enligt forskningen begås av män. Studiens främsta fokus kommer att vara urvalets upplevelse av vilka faktorer som varit grunden till en påbörjad kriminell livsstil, varav övriga faktorer såsom vilka sorters brott de utfört etc. inte kommer att tas upp i intervjuerna.

2. Kunskapsläge

Nedan kommer vi presentera tidigare forskning som sedan kommer att ligga till grund till vårt empiriska material. Kapitlet är uppdelat med hjälp av följande rubriker; utanförskap, gängkriminalitet, samt risk och skyddsfaktorer.

2.1 Litteratursökning

För att genomföra denna studie har vi använt oss utav ett antal artiklar som vi sedan redogör i den tidigare forskningen. De artiklar som vi samlade beskriver utanförskap, gängkriminalitet och risk och skyddsfaktorer då dessa artiklar är av relevant syfte för vår forskningsstudie gällande kriminella avhoppare. Vi hittade artiklarna genom databasen LubSearch. De sökord som vi använde oss utav är följande: "Crime", "Utanförskap" "Outsiders" "Gängkriminalitet" "Exclusion" och "Status". Vi använde oss även av rapporter från Socialstyrelsens, Brå och Unicef.

2.2 Utanförskap

Begreppet utanförskap är ett nyckelbegrepp som det idag debatteras mycket om i samhället och politiken. Utanförskap är ett begrepp som kan användas för att förklara flera olika samhällseliga typer av utsatthet, varav termen oftast förknippas med fattigdom, marginalisering och social utsatthet. Ofta används termen utanförskap för att beskriva segregation, arbetslöshet och ekonomisk fattigdom eller människor som på något sätt upplever sig vara uteslutna ur en samhällsgemenskap (Kuusela, 2013:152).

Utanförskap är ett allt vanligare fenomen där forskningen visar på att vart tionde barn som idag går i skolan hamnar i det. Identifiering av vilka ungdomar som riskerar att hamna i utanförskap görs i skolan med hjälp av särskilda verktyg som kartlägger ungdomar med hög frånvaro i form av skolk, samt individer som utsätts för mobbning av övriga skolkamrater (Nilsson & Wadeskog, 2014:12). UNICEF:s rapport, Fairness for children (2016) visar att barn som inte har tillgång till sina grundläggande rättigheter riskerar att inte kunna delta fullt ut i samhället. De grundläggande rättigheterna kan bland annat beröra bristande utbildning, hälsovård, social trygghet, kultur, fritidsaktiviteter. Detta utgör vidare risker till att hamna i utanförskap och eventuellt även hamna i kriminalitet (ibid).

Ngan och Chan (2013:316) skriver att dynamiken för socialt utanförskap för vissa typer av medborgare är en komplex process som bildas av institutionella ramar och metoder som är informella. Medborgare med ekonomiska svårigheter blir oftast uteslutna från aspekter relaterade till arbete och socialt skydd. Ngan och Chan (2013:317) skriver vidare att dessa individer anses vara ett hot för samhället och den sociala sammanhållningen. Hotet beskrivs vara riktat mot medborgare som innefattas av arbetsmarknaden, varav övriga medborgare anses vara onda. Författarna skriver vidare (2013:319) att dynamiken för inkludering samt utanförskap är präglad i ett bredare sammanhang som är format av maktförhållanden mellan samhället och den utanförstående i den kulturella världen som kan sammankopplas till ett skydd inom det sociala. Det bildas en kategorisering som kan förklaras som vi mot dem.

2.3 Gängkriminalitet

Enligt Nationalencyklopedin beskrivs organiserad brottslighet som strukturerade sammanslutningar där syftet är att åstadkomma ekonomiska vinster genom olagliga handlingar. 1970-talet uppmärksammades organiserad brottslighet i Sverige av rikspolisens och brottsförebyggande rådet. Debatten försvann politiskt och återkom på 1990-talet och då i form av Mc-gäng som begick kriminella handlingar. Gängkriminalitet är ofta förknippat med

bland annat prostitution, droger, drog och vapenhandel utpressning och våld. Definitionen av organiserad brottslighet har varit svår att fastställa i samhällsdebatten, vilket medfört att det därmed inte finns en entydig definition av begreppet och att ett flertal definitioner använts. Enligt den Europeiska unionen krävs det att sex av elva kriterier är uppfyllda för att det ska betraktas som organiserad brottslighet. Bland dessa kriterier är ett samarbete mellan två eller flera personer, verksamheten ska pågå under en lång eller en obegränsad tid, det ska föreligga misstanke på att det är en allvarlig brottslighet och att målsättning är ekonomisk vinning eller makt (ibid).

Sarnecki (2009:184) skriver att arbetarklassen i ett samhälle har svårare för att uppnå de kulturella normer som finns i ett etablerat samhälle, i jämförelse med medelklassen. Det vill säga att arbetarklassen inte kan uppnå en viss status. Detta är ett problem som uppstår i tidig ålder, då arbetarklassens barn inte är lika förberedda inför skolans krav i jämförelse med de klasskamrater som kommer från medelklassen. Sådan problematik som är relaterad till arbetarklass medför oftast i ungdomsbrottslighet vilket även är ett resultat av sämre uppväxtförhållanden i segregerade områden. Ungdomsbrottsligheten anses vara ett gruppfenomen där brottsliga normer och värderingar förs vidare mellan individer i en brottslig subkultur. Pojkar som ingår i dessa subkulturer ansluter sig till gäng, där de söker sig efter en identitet och skydd. Denna brottsliga subkultur strävar efter en tillfredsställelse och ett välmående som är kortsiktigt. Sarnecki (2009:188) skriver vidare att gängmedlemmars brottslighet främst sker i samband med att dessa individer strävar efter en acceptans samt ett stöd från övriga medlemmar. Gängmedlemmar begår dock även brott utanför gängets ramar, vilket innebär att det inte enbart är relaterat till en grupp som helhet. Sarnecki (2009:189) beskriver att enligt teoretiker bildas gäng genom ungdomsgrupper som har en gemensam faktor, vilket gör att banden mellan ungdomarna förstärks genom att de begår kriminella handlingar.

I Sarnecki (2009:186) har Walter B. Miller samlat in empiriskt material bestående av undersökningar som innefattar information kring grupper av svarta och vita ungdomsbrottslingar. Miller presenterar att brottslighet har en egen underklasskultur som omfattar alla åldrar och inte enbart ungdomar. Miller menar att de hushåll som har ungdomar som väljer att begå kriminella handlingar, eller ungdomar som främst söker sig till gängkriminalitet saknar en fadersgestalt. Miller menade på att dessa ungdomar i större

utsträckning ansluter sig till gäng eller kriminella personer för att få en manlig karaktär. Detta uppnås genom bråk, tuffhet och spänning.

Enligt Venter och Jeffries (2020:53) har begreppet gäng tidigare använts för att nämna en grupp som har samma intention i sitt agerande. Begreppet har vidare utvecklats över hela världen och fått en negativ betoning där det idag istället används som en beskrivning av kriminella nätverk. Forskare som inbegrips av gängforskningsnätverket Eurogang definierar gäng som ungdomar som begår kriminella handlingar och har ett engagemang i illegala aktiviteter. Detta är den mest framträdande definitionen av begreppet gatugäng.

2.4 Riskfaktorer och skyddsfaktorer

Shannon & Ring (2009:8) beskriver kriminalitet som ett multideterminerat fenomen.

Begreppet innebär att det finns flera riskfaktorer som tillsammans utgör en högre risk till att en individ ska hamna i en kriminell livsstil. Eftersom barn och unga växer upp inom olika sammanhang så som familj, skola och umgängeskrets så kan risken för kriminalitet öka i samband med att dessa faktorerna samspelar med varandra. Kända riskfaktorer för en utveckling av kriminalitet kan förknippas med de sociala sammanhang då risken ökar för fortsatt kriminalitet ifall det finns ekonomiska svårigheter, dåliga relationer mellan barn och vuxna, missbruk, eller kriminalitet inom familjen. Något som även kan vara en riskfaktor är ifall det finns stränga uppfostringsstilar i familjen (ibid). En skyddsfaktor kan däremot utgöras av en stödjande fostran i form av bland annat en stark relation till en av föräldrarna enligt Shannon och Ring (2009:9). Riskfaktorer i skolan kan till exempel utgöras av att en ungdom tidigt misslyckas i skolan, eller att ungdomen har en dålig anknytning till skola och lärare eller att ungdomen har en dålig skolmiljö. Det som klassificeras som skyddsfaktor i skolan är motsatsen; alltså att ungdomen lyckas i sina skolarbeten, att det ska finnas motivation samt vara omringade av en positiv skolmiljö (ibid). Ytterligare en riskfaktor är att ungdomen är omringad av en kriminell umgängeskrets, vilket kan öka risken för kriminalitet. Att inneha prosociala kamrater, som till exempel är altruistiska och stöttande kan i sin tur innebära ett skydd som motverkar att individen hamnar i den kriminella livsstilen. I studien visas det tydligt att personer som är mest brottsbelastade har flera riskfaktorer, det vill säga ju fler riskfaktorer en individ har eller ju färre skyddsfaktorer desto högre risk det innebär att individen hamnar i kriminaliteten (ibid).

3. Teori

I följande avsnitt kommer det att redogöras för vilka teorier som kommer att ligga till grund för analysen av intervjuerna. De två teorier som har valts är Howard S Beckers stämplingsteori och Edwin Sutherlands teori om differentiella associationer. Dessa teorier anses passande för att kunna besvara både frågeställning och syfte, samt ge en djupare förståelse av intervjupersonernas livsberättelser.

3.1 Stämplingsteori

I mitten av 1960-talet fick Howard S Beckers teori stämplingsteorin sitt första genomslag. Den teori som ligger till grund för stämplingsteorin är George Herbert Meads teori om symbolisk interaktionism. Stämplingsteorin ämnar förklara de bakomliggande faktorerna till ett kriminellt beteende, varav kopplingen till interaktionismen bygger på dess betoning av det sociala samspelets betydelse i individens utveckling, genom att se på individens självkänsla och självbild (Sarnecki, 2009:200).

Inom en social grupp avgörs vilka handlingar som anses vara avvikande. Enligt stämplingsteorin krävs det att omgivningen uppfattar en handling som avvikande för att den skall anses vara det. En person som utför en sådan handling kommer då att uppfattas som avvikande av omgivningen och i sin tur anses vara utanförstående. De individer som hamnar i utanförskap tenderar att inte acceptera de regler som de har dömts utifrån. De anser även att de som har påpekat den felaktiga handlingen inte är berättigade till att göra det (Becker, 2006:17). En avvikelse är per definition skapad genom omgivningens reaktion på en viss handling, och är en av de främsta grunderna i stämplingsteorin. Avvikande beteende är inte en egenskap som en individ kan inneha, utan är enbart en reflektion av individens handlingar och omgivningens reaktioner på denna (Becker, 2006:22).

Det går inte att avgöra vem som tillhör den avvikande gruppen utifrån vissa givna parametrar, som exempelvis personlighet eller livssituation. Detta beror på att det inte finns någon likartad gemenskap inom gruppen. Gemensamt för individerna i gruppen är att de delar en etikett samt en erfarenhet av att utmärkas som utanförstående. För att analysera avvikande beteenden, är det vitalt att förstå hur perspektivet för en sådan individ skiljer sig från den som fördömer det. Inom denna grupp tenderar man att känna hur man har bedömts ur riktlinjer som man inte har

varit med om att stifta samt som inte accepteras. Dessa regler har istället påtvingats på den utanförstående (Becker, 2006:27).

Ytterligare en framträdande person inom stämplingsteorin är Edwin M Lennart som introducerade två begrepp; *primär* och *sekundär* avvikelse. En primär avvikelse anses uppstå när en individ begår en handling som är normbrytande; som exempelvis ett brott. Den primära avvikelsen kan emellertid normaliseras av samhället då den oftast kan förklaras som ett misstag eller rättfärdigas på annat sätt (Hilte, 1996:116). En primär avvikelse tolkas som en perifer del av individens självidentitet och blir därmed fortsatt normaliserad. Lemert framhåller däremot att det kan finnas en brytpunkt där primära avvikelser övergår till stämpling. Flera primära avvikelser leder till sekundär avvikelse, och beror på att ytterligare avvikande beteende inte kan normaliseras av samhället. Vid brytpunkten till en sekundär avvikelse blir det avvikande beteendet en del av individens självbild, varav det avvikande beteendet intensifieras. Detta bidrar till att personen leds till en så kallad självuppfyllande profetia (ibid).

3.2 Differentiella associationer

Edwin Sutherland är grundaren till teorin om differentiella associationer som publicerades först 1934, och härstammar från det engelska begreppet *differential association*.

Sarnecki (2009:174) menar att det är svårt att få en rättvis översättning av det engelska begreppet, varav begreppet *varierande anknytning* anses vara det mest likvärdiga. Teorin utgår från att det kriminella beteendet är inlärt, vilket sker genom samverkan med andra individer i personens omgivning. Sutherland menar på att individen lär sig attityder, värderingar och motiv till kriminellt beteende av andra individer (Sarnecki, 2009:174-176). Sutherland menar att individ uppfattar och tolkar särskilda situationer är beroende på dess tidigare livserfarenheter. Teorin bygger vidare på nio teser (ibid):

1. "Brottsligt beteende är inlärt." - innebär att ett brottsligt beteende är någonting som man får från miljön som man befinner sig i, alltså tillkommer det inte från arv. Det kan innebära från umgänge med likasinnade, etc. Oavsett om det är en kriminell handling eller inte.

2. "Inlärnin g av brottsligt beteende sker genom interaktioner med andra personer i en kommunikationsprocess." - Innebär att kommunikationen kan vara antingen verbal eller via kroppsspråk.
3. "Den främsta delen av inlärnin gen av brottsligt beteende sker inom personliga grupper." - innebär att inlärnin gen av det brottsliga beteendet är särskilt avgörande vid interaktion med närstående personer.
4. "Inlärnin gen av brottsligt beteende inkluderar: a) tekniker för att begå brott, som kan vara både komplicerade eller mycket enkla; b) specifika motiv till den aktuella brottsligheten, drivkrafter, rationaliseringar och attityder." - Innebär att motiv, drivkrafter och attityder gentemot kriminalitet blir ett inlärt beteende genom umgänge med likasinnade individer som har mer erfarenheter. Att känna sig misslyckad och utanför blir en drivkraft till att bli lyckad och få en plats någon annanstans.
5. "De specifika motiven lärs in utifrån en definition av lagen som är fördelaktig respektive ofördelaktig för individen." - Innebär att individer som umgås med andra individer som begår brottsliga handlingar oftast är personer som en individ känner sig trygg med och har en bra relation till. Dessa påverkar i sin tur individens inställning gentemot kriminalitet.
6. "Individen begår brott på grund av att definitioner som stödjer brottsligt beteende (prokriminella) överväger definitioner som stödjer konformt beteende (antikriminella)." - Innebär att individer påverkas av de sammanhang som de befinner sig i. Individen påverkas alltså beroende på om de lever i ett antikriminellt eller prokriminellt sammanhang.
7. "Individens anknytningar eller associationer till individer som har olika definitioner av lagen (de pro- och de antikriminella) kan variera med avseende på frekvens, varaktighet, prioritet och intensitet." - De första två begreppen definieras som antalet gånger individen begår kriminella handlingar, samt dess kontinuitet. Prioritet åsyftar under vilken tidsperiod individen påbörjar det kriminella beteendet; desto tidigare i ålder desto större sannolikhet det är att beteendet kvarstår. Intensitet berör den känslomässiga anknytningen till den prokriminella eller antikriminella.
8. "Den process som leder till inlärnin g av brottsligt beteende, genom individens anknytning till brottsliga och icke-brottsliga beteendemönster, involverar samma mekanismer som är involverade i andra typer av inlärnin g. " - Det inlärd a beteendet är inte ett resultat av en imitationsprocess, utan sker genom association med andra.

9. "Eftersom brottsligt beteende är ett uttryck för generella behov och värderingar kan det inte förklaras med sådana, eftersom icke-brottsligt beteende är ett uttryck för samma sorts behov och värderingar. " - Innebär att ett brottsligt beteende sker som en tillfredsställelse av individens värderingar och behov. Exempelvis så själ en tjuv för att få pengar och en arbetare jobbar för att få lön.

Samtliga nio teser kommer inte att användas i studien, utan det kommer att ske ett urval där de som är särskilt passande i bevarandet av frågeställning och syfte kommer att användas. De första tre punkterna, samt punkt fyra, fem, sex, åtta och nio.

3.3 Kritik mot teorierna

Sarnecki (2009:176) menar att det finns kritik mot teorin differentiella associationer. Punkt sju gällande begreppen frekvens, varaktighet, prioriteringar och intensitet förklaras inte på ett tydligt sätt vilket försvårar användandet av begreppen i det empiriska materialet. Sutherland har inte givit förslag på hur dessa begrepp ska kunna vägas samman för att en individ ska ha ett avvikande beteende (ibid). Teorin har även kritiserat teorins tre första punkter, att ett kriminellt beteende är en inlärning som innehåller samma mekanismer som annan inlärning. Däremot förtydligar teorin inledningen av en individ brottskarriär därav blir det att vi kan applicera teorin i vårt arbete.

Problematiken med stämplingsteorin är att invånare blir tvungna att följa regler och normer som samhället väljer att sätta. Heidegren & Wästerfors (2008:104) ifrågasätter varför ska individer bestämma vad en annan individ ska göra för att inte vara avvikande eller utanför. Varje samhälle har bestämt vad som är moraliskt riktigt och vad som är moraliskt felaktigt. Varje samhälle har även olika uppfattningar om de moraliska påståenden som finns (ibid).

4. Metod

I metodkapitlet kommer vi belysa vilka metoder som vi har använt samt hur vi gått tillväga under studiens gång. I vår studie använde vi oss utav en kvalitativ intervjustudie då en sådan metod kändes mest relevant för vårt arbete. Vi har under uppsatsen arbetat tillsammans och fördelat arbetet jämt. All litteratursökning har gjorts utav oss båda författare som sedan har diskuterats för att eventuellt tillämpas. Båda har även närvarat på respektive intervjuer.

För att kunna besvara uppsatsens frågeställningar har en kvalitativ metod använts. Bryman (2011:340) beskriver att kvalitativ forskning lägger mer vikt vid ord än siffror, vilket bidrar till en djupare förståelse av det ämne som undersöks. Genom att utföra en intervjustudie, har tonvikt lagts på att förstå den sociala verklighet som deltagarna upplever beroende på den miljö de befinner sig i (Bryman, 2011:341).

I studien har empiriskt material använts i form av semistrukturerade intervjuer med kriminella avhoppare. Bryman förklarar att forskaren har en intervjuguide med specifika teman som ska beröras. Frågorna i sin tur behöver inte komma i samma ordning som intervjuguiden (Bryman, 2011:415). Intervjupersonerna har då stor frihet att besvara frågorna på sitt eget sätt (ibid). Genom att ställa hur- samt varför-frågor, har vi kunnat få mer djupgående svar samt få en större insyn på intervjupersonernas upplevelser. Vi undvek att ställa ja- eller nej-frågor då detta inte bidrar till att besvara vår frågeställning eller att uppfylla syftet med uppsatsen. Istället ställdes följdfrågor i de fall som vi inte fick ett heltäckande svar.

Valet att ha semistrukturerade intervjuer i vår studie innebar också att vi fokuserade på att beröra teman som tas upp i vår frågeställning. De teman som vi berörde genom våra frågor är intervjupersonernas upplevelser kring umgänge och skola.

4.1 Urval

För att utföra en kvalitativ studie valde vi att intervjua sex kriminella avhoppare som vi funnit genom organisationer, som Fryshuset och Trygggrätt. Detta är organisationer som jobbar med kriminella avhoppare, de arbetar för att hjälpa individer som känner sig utanför samhället, där fokus ligger på individens chanser att växa och utvecklas in i samhället. Våra val av intervjupersoner skedde genom vårt kontaktnät. En av oss jobbar på SiS, statens institutionsstyrelse, därav jobbar man med unga kriminella som blivit omhändertagna enligt LVU, lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (1990:52) eller LSU, lag om verkställighet av sluten ungdomsvård (1986:693). På så sätt kom vi i kontakt med personer som är relevanta för vår studie. Kontakten som vi använde oss utav är en kollega som även jobbar på SiS samt på ovan nämnda organisationen fryshuset. Kontakten valde då ut några intervjupersoner som är lämpliga för vår studie, vilket är kriminella avhoppare som redan har reflekterat över sin situation under en längre period. I och med detta blev kontakten vår informant. Bryman (2011:387) beskriver att en informant kan vara en stor hjälp till forskaren. Informanten ser till forskaren bland annat får kontakt med personer som kan bidra till att undersökningen går framåt. Oftast har en informant en positiv bild utav studien vilken gör att

den blir behjälplig, och därav kan bli kallad nyckelinformant (ibid). Vidare nämner Bryman (2011:387-388) att en nyckelinformant kan vara stor nytta och minska stress för forskaren. Detta har varit till hjälp för vår studie och minskat vår stress, eftersom att vår informant hjälpt oss att komma i kontakt med våra respondenter. Detta betydde att vi först använde oss utav en informant som sedan hjälpte oss med ett målstyrt urval. Ett målstyrt urval innebär ett icke-sannolikhetsurval, vilket betyder att forskaren inte har som syfte att välja respondenter ur ett slumpmässigt sätt (Bryman, 2011:392). Däremot väljer forskaren att göra ett urval utifrån sin önskan om att intervjua personer som är relevanta för ens egen studie som kan besvara studiens forskningsfrågor (Bryman,2011:434). Eftersom vårt urval inte är sannolikhetsurval, så är det osannolikt att vår studie kan representera hela populationen. Tiden samt studiens kriterier begränsade oss till endast sex intervjupersoner vilket resulterar till att vi inte kan dra slutsatser och generalisera en hel population.

4.2 Genomförande

Som vi nämnde tidigare så använde vi oss utav en informant genom att vi presenterade vad vår studie skulle handla om och syftet med studien, sedan frågade ifall informanten om han hade några intervjupersoner som var relevanta. Genom informanten fick vi fem intervjupersoner från organisationen fryshuset och tips om en annan förening som heter Tryggrätt som enligt kontakten möjligtvis kunde vara till hjälp. Vi sökte sedan upp Tryggrätt och därav fick vi ytterligare en respondent.

För att intervjuerna skulle fullbordas, kontaktade vi våra respondenter som hade tackat ja via telefon för att boka in eventuell plats och tid. I telefon presenterade vi oss själva och studiens syfte. Med tanke på rådande omständigheterna i världen just nu med Covid-19, frågade vi respondenterna även vad som känns mest bekvämt, en telefonintervju eller en fysisk intervju. Vår preferens var att ha våra intervjuer i fysisk form, detta på grund av att vi tror att vi får ut mer från ett fysiskt möte än ett digitalt eller via telefon. Med ett fysiskt möte kan vi bland annat se ansiktsuttryck och kroppsspråk som kan betyda mycket för vad man säger. Den empiri som insamlats från respektive deltagare kunde vara liknande, dock upplevde vi svaren var varierande på grund av att vissa var via telefon och vissa vid ett fysiskt möte. Vid ett fysiskt möte kunde vi läsa av ifall svaret var något positivt eller inte exempelvis genom ansiktsuttryck. Med tanke på att vi upplevde detta under telefonintervjuerna valde vi att ställa ytterligare frågor för att bekräfta och säkerställa respondenternas upplevelser.

Det var tre respondenter som föredrog en telefonintervju med tanke på rådande omständigheter. Vid ett fysiskt möte försäkrade vi innan intervjun att båda vi intervjuare samt intervjupersonen inte kände några sjukdomssymtom. Vid mötet undvek vi att skaka hand och höll bra avstånd samt hade handsprit tillgängligt. Möten ägde rum i en av Campus grupprum, detta för att vi ville undvika att bli störda samt att inspelningen skulle bli av bra kvalitet. En annan viktig aspekt som gjorde att vi valde vara i ett grupprum berodde på att vi inte ville intervjupersonen skulle oroa sig att någon annan hör. Det kommer alltid finnas en risk att någon hör dock försöker vi minska risken så mycket vi kunde genom att vara enskilt i ett eget rum. Detta gjorde att intervjupersonen verkade känna sig mer trygga och kunde öppna sig och återskapa sin egen upplevelse utan att bli störd av ljud eller någon annan person.

Vi introducerade alla våra intervjuer med att beskriva syftet med vår studie, sedan presenterade vi de etiska principerna. Vi informerade om att intervjupersonen har en garanterad anonymitet som innebär att ingen kommer att identifieras i vår studie. Vi presenterade även att man som intervjuperson när som helst under intervjun kan avbryta eller välja att inte svara på någon fråga. Sist förklarade vi att skulle spela in intervjun för att kunna komma ihåg vad som sagts för att sedan kunna analysera det. Vi frågade efter ett samtycke för inspelningen. Innan vår första intervju testade vi att intervju varandra och vänner för se på en ungefär hur lång tid en intervju skulle vara. Vi visste ungefär att varje intervju skulle vara mellan 45–60 minuter lång, beroende på hur aktiv och öppen intervjupersonen var. Dock var en av respondenterna väldigt kort i sina svar, vilket gjorde att en av intervjuerna endast varade i 35 minuter. Vi kände att vi däremot fick ut den informationen som vi var ute efter även fast den var kortare än andra intervjuer. Vi hade en intervjumall som vi utgick ifrån och detta eftersom vi använde oss utav semistrukturead intervju. Vi ställde öppna frågor för att sedan kunna ha utrymme för följdfrågor ifall vi inte fick ett fullbordat svar.

Under intervjun medverkade vi båda två, dock hade vi funderingar om att dela upp oss så att vi intervjuar varannan person. Detta tänkte vi eftersom det möjligtvis skapar mer bekvämlighet för intervjupersonen. Vi tänkte att intervjun blir mer personlig ifall det är en dialog mellan endast två personer. Vi landade ändå i att vi båda ska medverka i varje intervju och detta eftersom vi ska kunna analysera och förstå intervjun på samma sätt, exempel genom kroppsspråk och ansiktsuttryck. Genom att båda var med på intervjuerna upplevde vi mer

trygghet i samtalet, på så sätt fick vi ut mer information. Vi upplevde att vi kompletterade varandra bra under intervjun då den ena kunde ställa följdfrågor som den andra inte möjligtvis tänk på. Något som vi bör tänka på till nästa gång är samtidigt hur vi sitter i rummet. En av respondenten påpekade att det såg ut som ett polisförhör (dock på ett skämtsamt sätt). Detta gjorde att vi trodde respondenten skulle bli obekvämt och känna att vi hade någon makt. Dock fick vi inte den upplevelsen utan respondenten kändes bekväm och verkade kunna prata fritt.

4.3 Tillförlitlighet

När det gäller kvalitativa studier riktar man sig mer mot autenticitet, pålitlighet och träffsäkerhet. Med autenticitet menar man på att den insamlade informationen är korrekt, alltså att det finns en äkthet. Pålitlighet innebär att den studie eller forskning som utgörs utformas på ett konsekvent sätt. Pålitligheten i en studie går hand i hand med validitet i studien (Lind, 2019:163).

Eftersom vi har valt att utgå från en kvalitativ studie, blir de begrepp som har av störst betydelse för vår forskning: autenticitet, pålitlighet och träffsäkerhet. Bryman (2011:354) skriver att tillförlitlighet består av fyra delkriterier som i sin tur har en motsvarighet i en kvantitativ studie. Dessa kriterier består av trovärdighet som motsvarar intern validitet, överförbarhet som motsvarar extern validitet, pålitlighet som svarar mot reliabilitet samt en möjlighet att styrka och konfirmera som motsvarar objektivitet i en kvantitativ studie. De tillförlitlighetskriterier som framkommer i trovärdigheten av en kvalitativ forskning är när forskaren avgör vad som är passande utifrån de glasögon som perspektivet utgår från. För att trovärdigheten ska fastställas i resultaten, krävs det att forskaren har utfört forskningen i samband med de regler som finns samt att man rapporterar resultaten till de deltagande, för att få en bekräftelse på att den sociala verkligheten samt att studien har uppfattats på ett korrekt sätt, detta kallas för respondentvalidering. Pålitligheten innebär att finns en komplett redogörelse av alla faser som ingår i en forskningsprocess, det vill säga problemformulering, urval, transkriberingar, etcetera. I denna del av tillförlitligheten ingår en bedömning av huruvida procedurer har tillämpats och vare sig de teoretiska slutsatserna är berättigade eller inte. Möjligheten att styrka och konfirmera innebär att forskaren ska utgå från en objektivitet som är fullständig i studien. Detta innebär att en forskare i en kvalitativ studie inte ska tillåta personliga värderingar påverka slutsatserna, det vill säga att man ska hålla sig neutral till den empiri som har insamlats till undersökningen (Bryman, 2011:354–355).

Pålitligheten i vår studie blir att det urval som vi har valt, alltså kriminella avhoppares upplevelse vilka faktorer som påverkat att de påbörjat en kriminell livsstil, ger oss ett tydligt svar på vårt syfte samt de frågeställningar som vi har valt att utgå från. Träffsäkerheten i denna forskning kommer alltså att vara i hög grad representativ tack vare den insamlade empiri som vi får från intervjudeltagarna. Med detta menas att vi intervjuat endast personer utifrån organisationer som endast jobbar med kriminella avhoppare, vilket gör att vi får en hög träffsäkerhet på vår empiri.

4.4 Etiska överväganden

Vid en kvalitativ studie och intervjuer är det viktigt och följ de etiska ställningstagandena. Vi kommer under denna rubrik presentera de olika etiska kraven och sedan uppvisa hur vi förhållit oss till de olika kraven. I vetenskapsrådet (2002:6) redogörs det för fyra etiska huvudkrav inom forskning, informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Därför har vi valt att följa dessa kraven för att vår studie ska vara så etiskt korrekt som möjligt.

Vetenskapsrådet (2002:7) beskriver informationskravet att forskaren är skyldig att informera undersökningsdeltagaren om vilka villkor som gäller för studien. Varje studie är olika och därför är det viktigt att nämna alla villkor som finns. Det ska även informeras om att deltagandet är frivilligt, vilket gör att intervjupersonerna när som helst under intervjun kan avbryta sin medverkan. En annan punkt som även är viktigt inom informationskravet är att man som forskare är skyldig att ge all information som sannolikt kan tänkas påverka intervjupersonens medverkan i studien (ibid). Vid första kontakt via telefon med våra respondenter presenterar vi studiens syfte samt att deras deltagande inte kommer att identifieras. Vi meddelade även i samma samtal att man som intervjudeltagare kan avbryta när man vill utan att motivera varför. Informationen tilldelades i god tid till intervjupersonen via telefon vid första samtalet när en intervju skulle bokas in. För att säkra att personen fått informationen så tilldelades samma information på intervjudagen.

Vetenskapsrådet (2002:9) redogör för samtyckeskravet, som innebär att forskaren ska inhämta undersökning-deltagaren samtycke. Ifall intervjupersonen är under 15 måste forskaren även inhämta ett samtycke från vårdnadshavaren (ibid). Eftersom att vi spelade in intervjun så begärde vi ett samtycke för inspelningen. Intervjupersonerna som vi intervjuade var inte

under 15 år, därav behövs inget samtycke av någon vårdnadshavare att inhämtas. Som tidigare nämnt hade vi först ett telefonsamtal och även i de samtalet presenterades att intervjun skall spelas in endast i syfte för att vi ska få så korrekt bild av deras upplevelse. För att säkra att personen fått informationen så tilldelades samma information på intervjudagen.

Vetenskapsrådet (2002:12) skriver om konfidentialitetskravet, vilket innebär att uppgifter om enskilda deltagande i en forskning ska ges en konfidentialitet i den omfattning att ingen obehörig ska kunna ta del av den information som har framkommit. Det ska alltså garanteras sekretess till de deltagande. Konfidentialitetskravet innebär även att ett antal regler ska följas. Dessa består av att etiskt känsliga uppgifter ska behandlas av tystnadsplikt av den personal som behandlar den insamlade informationen. Det ska alltså inte förekomma något i forskningen som anses vara kränkande eller obehagligt för den berörde. En annan regel som är vital för detta krav är att det ska ske en anonymisering för de deltagande. Med detta menas det att den information som insamlas ska antecknas, lagras samt avrapporteras på ett sådant vis att det inte ska vara möjligt för utomstående att identifiera den deltagande samt den information som har givits. Detta beaktar främst information som anses vara känsligt. Vi kommer därför inte att identifiera någon intervjuperson. Vi har valt att ändra namn på deltagarna just för att de inte skall identifieras. I vår studie kommer vi även att aidentifiera, städer, orter och brottsfall just för att ytterligare ska vara svårt att kunna identifiera någon person.

Vetenskapsrådet (2002:14) skriver vidare om det sista kravet. Nyttjandekravet, handlar om att den empiri som forskaren har insamlat enbart får användas för forskningsändamål. Detta krav konkretiseras även av regler. Dessa regler består av att de uppgifter som är av forskningsändamål inte får användas i annat syfte eller offentliggöras på något vis. Den andra regeln består av att den insamlade datan inte får användas emot de deltagande. Alltså får exempelvis inte myndigheter dra nyttjande av den information som har utgivits, för att använda emot dessa individer. Genom att fylla detta kravet har vi lovat att endast använda empirin för vår studie och inget annat.

4.5 Förtjänster och begränsningar

Det första hinder som vi stötte på var att hitta våra intervjupersoner. Som vi tidigare nämnt använde vi en informant som vi kom i kontakt med via vårt nuvarande jobb. Denna person hjälpte oss med två intervjupersoner samt två organisationer som möjligtvis hade några respondenter som kunde ställa upp på en intervju. Totalt hade vi fyra personer och behövde

minst ytterligare två för att kunna utföra studien enligt instruktionerna. Vi upplevde att det var svårt att komma i kontakt med intervjupersoner då många organisationer påpekade att de inte jobbade på samma sätt under pandemin. Vi lyckades till slut att hitta ytterligare två respondenter via vår informant. Vi upplevde att vår informant var till stor hjälp och var något positivt till att vår studie kunde utföras.

Något som även var utmanande var att välja teori. Eftersom vi först trodde att familj skulle vara en bidragande faktor till att kriminalitet begås valde vi först sociala band teorin. Familj var dessutom ett av våra teman i vår frågeställning. Det visade sig sedan att våra respondenter inte upplevde att familj är en bidragande faktor. Detta bidrog till att det var svårt att applicera vår empiri till teorin. Därför valde vi att byta och även ta bort temat familj. Till slut beslutade vi oss att välja teori där det är möjligt att applicera empirin på.

4.6 Bearbetning av den insamlade empirin

Inför analysarbetet valde vi som tidigare nämnt att spela in alla våra intervjuer. Vi valde även att transkribera alla intervjuer. Enligt Bryman (2011:428) är det en fördel med transkribering då man får en överblick på hela empiriska materialet. På så sätt kunde vi använda informationen flera gånger, detta bidrog till att det underlättade vår analys då vi kunde se vad som sagts under intervjuerna mer noggrant.

Vi valde att använda oss utav en tematisk analys utifrån Brymans modell (2011:528). När vi hade vårt empiriska material framför oss började vi med att läsa igenom materialet flera gånger, detta för att vi ska kunna få en stark helhetsbild. På så sätt kunde vi lära känna vårt material för att sedan utföra en rättvis analys. Bryman (2011:528) menar att en tematisk analys går ut på att hitta centrala teman som återkommer under intervjun. Nästa steg var att koda materialet, vilket vi gjorde genom att dela upp empirin i två stora teman i form av skola och umgänge med likasinnade som markerades i varsin färg. Detta gav oss en tydlig överblick för att sedan kunna besvara vår frågeställning. Vi började sedan med hjälp av vår kodning tematisera och läste därefter materialet ytterligare några gånger för att söka efter underteman. Detta ledde till att vi hittade gemensamma element mellan intervjupersonerna som bildande våra underteman som vi också markerade med olika färger. När vi hade funnit våra underteman förklarade vi dess innebörd och sedan kopplade vi dem till våra teorier.

5. Resultat och analys

Under denna rubrik kommer våra frågeställningar att besvaras. Eftersom resultatet baseras på vad intervjupersonerna har upplevt kommer avsnittet påbörjas med en kort presentation av deltagarnas bakgrund, vilket sedan kommer att efterföljas av en analys. Avsnittet delas sedan vidare i två teman, vilka är skola och umgänge. Under varje tema kommer vi dela upp det ytterligare i mindre teman i form av skolgång, förutsättningar i skolan, utanförskap, gemenskap, spänning och status. Samtliga deltagare i studien har anonymiserats, varav de namn som kommer att användas i följande avsnitt är fiktiva.

5.1 Bakgrund

Nedan följer en redogörelse över intervjudeltagarnas bakgrund. Fokus kommer att vara på att återberätta deras upplevelser avseende vilka faktorer som har präglat de till påbörja en kriminell livsstil.

Simon, 47 år

Simon kommer från en medelklassfamilj och saknade en fadersgestalt, det vill säga en fader som var emotionellt frånvarande. Simon kände alltid någon sorts utanförskap och framförallt i skolan där han själv såg sig själv som en stökig elev. Simon påstår att han är säker på att han har en ADHD-diagnos, dock har han inte blivit utredd. Simon var väldigt duktig på att slåss vilket gjorde att han valde att börja på kampsport, detta var en trygghet för honom då han kände att han fick ett starkare självförtroende. Simon umgicks med äldre personer än han själv då det inte fanns några i hans ålder i den miljön han levde i. Simon började under dessa tider söka sig till kriminella gäng då det var lättillgängligt.

Elias, 25 år

Elias bodde i ett utsatt socioekonomiskt bostadsområde. Han ansåg familjen vara en trygghet, han undvek dock att prata om sina känslor med dem. Elias klarade skolan för att göra föräldrarna stolta, han misskötte sig en del men gillade att gå dit för att socialisera sig. Han berättar att han till en början växte upp i en stad där han kände sig utanför, vilket vände när familjen flyttade till en annan stad. Han berättar vidare att han fick nya vänner när familjen flyttade till det nya området. Det nya umgänget innebar en väg in i kriminalitet, där det började med småbus och vidareutvecklades till försäljning av droger, inbrott samt rån.

David, 34 år

David kommer från en familj som har det ekonomiskt bra ställt. David och hans familj bodde i ett välbärgat bostadsområde som inte klassas som socioekonomiskt utsatt. Det var jobbigt för David att gå i skolan, då han hade koncentrationssvårigheter vilket bidrog till att han blev väldigt stökig. David har blivit diagnoserad med ADHD, vilket inte skedde förrän i 28:års åldern. David började den kriminella livsstilen genom ringa brott, vilket sedan eskalerade till andra grövre kriminella handlingar. Det var det äventyrliga David var ute efter och tyckte att han fick mer uppmärksamhet och mer status när han begick allvarligare brott.

George, 38 år

George kommer från en medelklassfamilj. Relationen till hans familj var bra, där det har funnits ömsesidig omtanke gentemot varandra, George har haft närvarande föräldrar. Georges familj hade inte några ekonomiska svårigheter. Familjen bodde i ett bra bostadsområde som inte var ekonomiskt utsatt. George hade det svårt i skolan, där han var väldigt omotiverad och stökig. På grund av detta valde George att inte läsa på gymnasienivå, utan hoppade av skolan efter att han gick ut 9:an. George fick gå i en specialklass och hade speciallärare eftersom att han hade koncentrationssvårigheter. George drogs till spänning som gjorde att han blev ännu mer stökig under sina skolår. George sökte sig till äldre personer som begick kriminella handlingar och började umgås med dessa.

Joseph, 29 år

Joseph kommer från en strikt familj, där det inte var tillåtet att göra misstag. Han berättar att de inte hade det bra ekonomiskt, men att det alltid fanns mat på bordet. Joseph hamnade i den kriminella banan innan han hade fyllt femton år. Han hade ett behov av att alltid visa sig vara bäst och aldrig låta sig bli nertryckt. Skolgången var bra då han alltid hade höga betyg. Som elev var han aggressiv och stökig men smart. Han ville att folk skulle veta vem han är och samtidigt ha respekt för honom. Om han inte upplevde spänning, var det ingen bra dag.

Jakob, 28 år

Jakob kommer från en brusten familj utan någon relation. Han växte upp med föräldrar som missbruka och som inte tog sitt ansvar i hemmet. Redan i tidig ålder brukade han vara ute på gårdarna och umgås med de äldre, på grund av tillhörigheten han kände gentemot dem. I tidig ålder blev han diagnostiserad med ADHD vilket innebar att han fick gå på specialskolor, där han inte upplevde någon gemenskap med resterande elever vilket resulterade till att han kände sig utanför. Han har aldrig skött skolan. Jakob sökte sig efter spänning och överlevnad.

5.2 Skola

I detta avsnitt kommer deltagarnas upplevelser av skolgången att diskuteras samt analyseras. Faktorer som utanförskap, skolgång samt status kommer att belysas.

5.2.1 Skolgång

“Jag har gått ut 9: onde klass. Det är godkänt, sen fick jag inte gå gymnasiet. På den tiden var de skyldiga att ta hand om mig tills jag va 18. Jag hade möte med den gamla skolan, med rektorn, föräldrar, studievägledande, någon från kommunen. Det var inte lämpligt att fortsätta skolan, så dem fixa någon jävla utbildning till mig som målarlärling. Den gick jag i 8 månader, sen sket jag i det.” - George

George valde att avsluta sin skolgång efter nionde klass, eftersom att han inte hade något intresse för skolan. Detta bidrog till att han lärde känna ännu äldre personer som redan då var aktiva inom den kriminella världen. Orsaken till att George sökte sig till äldre personer var för att alla hans vänner i hans egna ålder fortsatte skolan efter nionde klass. Detta kan kopplas till Sutherlands teori om differentiella associationer punkt fyra. I teorin beskrivs det att en drivkraft till kriminalitet skapas utifrån ett motiv av att umgås med individer som lever samma livsstil men som har mer erfarenhet än dem själva. Genom att känna sig misslyckad och utanför i skolan bildas en drivkraft till att lyckas och känna en tillhörighet någon annanstans. En gemensam faktor som vi har kunnat se hos alla intervjudeltagare är att skolan inte var en prioritet för dem. De gick antingen till skolan för att komma bort från hemmet eller för socialisera sig.

Elias berättar att han var i skolan för att göra föräldrarna stolta, han misskötte sig en del men gillade att gå dit för att umgås med vänner. Elias fick godkända betyg på grund av att hans klasskompisar skrev hans skoluppgifter åt honom mot betalning. "Jag fick andra personer att göra mina läxor mot betalning plus att jag lurade min rektor och fick närvaro". Elias berättar att han lyckades i skolan, dock anser han att detta ändå var ett misslyckande på grund av att det inte var han som bidrog till resultaten.

Joseph berättar däremot att man kan lyckas med sina betyg, dock utgick detta från att han var tävlingsinriktad, vilket var en faktor som präglade resterande delen av hans skolgång på ett negativt sätt. "Jag hade bra betyg, kanske bland de bästa. Jag va bland de tre bästa alltid, i varje ämne". Josephs drivkraft till att vara bland de bästa i klassen gällde även utanför klassrummet där han ständigt hamnade i bråk och blev avstängd varannan rast. Oavsett vad det handlade om ville Joseph sticka ut och vara bättre än resterande. Alltså innebär detta att oavsett om en individ hade bra betyg eller inte, påverkade faktorer runt omkring i skolan till varför de hamnade i ett utanförskap och möjligtvis i en kriminell livsstil. I Josephs fall var det inte skolan som bildade ett utanförskap för honom. "Min familj har alltid varit strikt, vi är ganska känslolåga, man gör inga fel och man accepterar inga fel. Utan man säger direkt, hallå du har gjort fel. Varje misstag ska ha sitt straff, det finns inget att förlåta". Däremot fick han ett motiv till att sticka ut i skolan, vilket var hans situation i hemmet, där han berättar att han växte upp i en väldigt strikt familj där känslor inte var välkomna. På så sätt fick han en drivkraft till att hävda sig i skolan, genom att vara störst och bäst, både när det gällde betygen samt populariteten.

Risikfaktorer som kan påverka att en individ begår kriminella handlingar är hur skolgången har fungerat enligt Shannon och Ring (2009:9). En individ som misslyckas i skolan, har en dålig anknytning till skola, lärare eller en dålig skolmiljö har större risk att begå kriminella handlingar (ibid). Detta kan vi koppla till intervjupersonernas berättelser när det kommer till skolgången. Vi kan se Georges misslyckande då han inte fortsatte skolan och påbörjade kriminella handlingar istället. En skyddsfaktor enligt Shannon och Ring är att lyckas i skolan, vilket vid analys av George situation hade kunnat vara ett hinder för honom från att påbörja en kriminell livsstil. I Georges fall hade alltså en eventuell fortsatt skolgång kunnat innebära en skillnad i hur hans liv fortskred, något som även bekräftas under intervjun då han berättar att han tror att en fortsatt skolgång hade inneburit andra vänner och i sin tur andra livsbeslut. Elias upplever hans skolgång som misslyckad, då han menar på att han inte hade det stöd och

den kunskap som han behövde, vilket delvis berodde på att Elias, som tidigare nämnt betalade andra personer för att klara av sina skolarbeten. Elias berättar vidare att det hade varit lättare att få ett jobb och välja en annan livsstil med en utbildning som han genuint hade varit intresserad av. Detta hade då minimerat risken att begå kriminella handlingar. Vi kan även se i Josephs dåliga skolmiljö att mycket slagsmål varit aktuellt. Att Joseph lyckades i hans skolarbete var inte tillräckligt, då skolmiljön som han befann sig i ökade risken till att begå kriminella handlingar.

De ovanstående faktorerna har bidragit till att intervjupersonerna kände att dem hamnade i utanförskap. Enligt Becker, (2006:17) skriver han i sin teori stämplingsteorin att det i varje social grupp finns regler som påvisar vad som anses vara rätt. När en regel bryts betraktas personen som brutit mot regeln som utanförstående. Eftersom Joseph slogs mycket under sin skoltid bröt han mot reglerna, detta gjorde att andra ungdomar och lärare betraktade honom som utanförstående. Vidare kan vi se det hos David som berättar att han rökte cannabis under sin skoltid och bröt mot regler, vilket bidrog till att han blev avstängd från skolan. I samband med Beckers teori kan vi se en sammankoppling till varför David betraktades som en utanförstående eftersom han gick emot de sociala regler som samhället har.

5.2.2 Förutsättningar

“Jag har aldrig varit den personen som frågar efter hjälp, jag tycker inte jag behövde för jag prioriterade inte skolan. Det var ett aktiv val.. Lärarna pratade alltid negativt om mig, fast jag inte hade något med saken att göra så var det alltid jag “- Elias

En gemensam faktor hos respondenterna är att de valde att inte prioritera skolan. Samtliga deltagare berättade att de antingen kände att det inte fanns förutsättningar för dem eller att de helt enkelt inte ville ta emot någon hjälp. Enligt en rapport från UNICEFs, (2016) riskerar barn att inte delta fullt ut i samhället ifall dem inte har tillgång till sina rättigheter och bättre förutsättningar. Det kan bland annat handla om brister på utbildning, hälsovård, social trygghet, kultur, fritidsaktiviteter. Detta är barn som därmed risker utanförskap och att eventuellt hamna i kriminalitet.

“Jag vill att saker och ting ska gå snabbt, när jag vill göra något så klarar jag det, oavsett vilken utmaning det är. Hade skolan tagit in en fastighetsmäklare som varit min mentor, hade jag nog varit fastighetsmäklare utan att begå brott”. Elias dröm var att bli fastighetsmäklare, men eftersom han upplevde att han inte fick den hjälp han behövde valde han en annan väg. Elias berättar att han hade velat ha en mentor som kom till skolan för att undervisa honom inom ämnet. Som citatet säger var Elias inte den personen som frågade efter hjälp vilket bidrog till att han inte fick sina behov uppfyllda, som senare resulterade till han tog ett aktivt val att inte prioritera skolan. Flera respondenter berättade även att de hade velat att någon skulle komma till skolan för att föreläsa om sitt tidigare liv, som exempelvis en kriminell avhoppare. Då hade de kunnat känna en gemenskap och att det är någon som faktiskt förstår dem som pratar om vilket val man ska ta i livet. På så sätt berättar deltagarna att en bidragande faktor till att de begått kriminella handlingar varit att de inte fått den hjälp som de behövt. Simon berättar att han kände att hans ADHD påverkade hans skolgång men att det inte fanns någon hjälp att få under den tiden. Simon berättar vidare att han är säker på att han har en ADHD diagnos, men att han däremot inte har blivit utredd för det då den möjligheten inte fanns under hans skolgång. Detta är något som Simon upplever försvårade hans uppväxt. Simon fick inte den hälsovård han behövde vilket resulterade till han inte kunde delta fullt ut i samhället i form av att klara av utbildning eller få ett arbete. Ytterligare en respondent som berättade om hans upplevelser med en ADHD diagnos var David som fick diagnosen i sen ålder. Kort efter att David fick sin diagnos för ADHD vid 28-års åldern avslutade han sin kriminella karriär, vilket skedde när han va 29 år. Han menar alltså att ifall han hade fått veta det under sina skolår, hade det möjligtvis kunnat påverka vilket val han skulle ta i livet. Han hade inte de förutsättningarna och därför fick han inte den hjälp som han behövde.

Enligt Sutherlands teori om differentiella associationer förklarar Sutherland nionde tes: Eftersom brottsligt beteende handlar om generella behov och värderingar, förklaras det med att personer som inte begår brottsliga handlingar har liknande behov. När respondenterna kände att de inte fick sina behov uppfyllda av de förutsättningar som krävdes för att de skulle klara sig, valde de att ta egna direktiv och påbörja en kriminell livsstil för att uppfylla sina egna behov. Eftersom att Elias inte kände att han hade rätt förutsättningar i skolan för att klara sig, valde han exempelvis att betala andra personer för att klara hans skolgång. Detta ledde till han själv fick mindre kunskap, och utförde saker för att tillfredsställa sina behov. Detta resulterade till att han inte kunde få ett arbete vilket i sin tur bidrog till genomförandet av kriminella handlingar. David och Simons berättelser kan sammankopplas eftersom att båda

inte fick den hälsovård de behövde på grund av resursbrist. Därav fick de inte den hjälp eller stöd som krävdes från skolan eller vården för att kunna hantera sin diagnos. Detta bidrog till att de inte fick sina behov uppfyllda och istället var stökiga under sin skoltid. De fokuserade istället på någonting som de kände att de var bra på exempelvis att slåss, vilket bidrog till utanförskap samt kriminella handlingar.

5.2.3 Utanförskap - outsiders

“...på den tiden var man väldigt kort och väldigt tjock, utstående öron... jag blev retad och blev ett offer.” - Simon

Utanförskap kan tolkas på olika sätt i samhället, antingen är man en avvikare som inte lyder lagen eller så kan man hamna i ett utanförskap på grund av andra personer som befinner sig i ens omgivning. Vi kunde se att respondenternas upplevelser skiljde sig åt. En del kände sig utanför i skolan, då de blev utstötta eller mobbade, medan en del var bland de populära. Utifrån båda perspektiv kan man diskutera utanförskap, då vissa antingen var de som blev utanförstående eller så var det dem som fick andra klasskamrater att hamna i utanförskap genom mobbing. Simon nämner att han blivit utsatt för mobbing på grund av att han var kort och tjock. Nilsson och Wadeskog, (2014:12) nämner att vart tionde barn hamnar i utanförskap i skolan. Det finns signaler som kan påvisa att ett barn riskerar att hamna i ett utanförskap. Signaler som mobbing är tecken på att ett barn hamnar i utanförskap (ibid).

Simon berättar att detta kan vara en av bidragande faktorer som gjort att han hamnat i kriminaliteten. Eftersom Simon hamnade i utanförskap bidrog detta till avvikande beteende. Lemert som är en stämplingsteoretiker introducerade två begrepp, *primära* och *sekundära* avvikelse. Den *primära* avvikelsen anses vara när en individ gör något som är normbrytande, och den *sekundära* avvikelsen är när en individ begår ytterligare avvikande beteende på grund av att samhället gett en reaktion (Hilte, 1996:116). Simon berättar att han på grund av sitt utseende blev mobbad vilket ledde till att han hamnade i slagsmål. Detta bidrog även i att han fick negativa reaktioner från sina klasskompisar vilket resulterade till fler slagsmål. Lemert menar att det finns en brytpunkt som kan övergå till stämpling, vilket skedde i Simons fall. Simon kände att skolan och samhället stämplade honom för hans avvikande beteende. Simon berättar att han själv normaliserade hans beteende och såg inte konsekvenserna som han ser idag.

Utanförskap är något som vi kan se i resterande intervjupersoners berättelser. På frågan om Jakob hade några ekonomiska svårigheter under sin uppväxt svarar han “ Ja det är klart, nu när man tänker tillbaka, självfallet. Vi kunde inte göra så mycket roliga saker. Det var ju inget tivoli eller såna grejer. Och det är för det inte fanns några pengar för det”. Jakob berättar att han under sin uppväxt kände ekonomiska svårigheter, där han upplevde fattigdom då han inte kunde åka på semester eller gå på tivoli, vilket bidrog till en förstärkt känsla av utanförskap.

Enligt Kuusela, (2013:152) är utanförskap ett begrepp som kan förknippas med fattigdom och social utsatthet. Enligt Ngan och Chan (2013:317) är utomstående ett hot för samhället och den sociala sammanhållningen, särskilt de som är fattiga. Utomstående är hotfulla särskilt mot de som försörjer sig i samhället. När utomstående beskrivs som hotfulla, bortses den marginalisering och förtryck som utanförstående får uppleva av samhället. Jakob var tvungen att försörja sig själv, eftersom att han kommer från en ekonomiskt utsatt familj bidrog detta till att han begick kriminella handlingar. Sutherlands teori om differentiella associationer punkt nio, menar att en individ kan begå kriminella handlingar för att tillfredsställa sina behov. Ett exempel som Sarnecki, (2009:174-176) presenterar är att en tjuv stjälar för att få pengar och en arbetare jobbar för att få lön. Detta kan vi applicera på Jakobs berättelse då han begick kriminella handlingar för att kunna försörja sig och överleva. Enligt Josephs berättelse upplevde även han ekonomiska svårigheter i familjen. Fattigdomen präglade honom på så sätt att han exempelvis fick ärva kläder från hans äldre bror. Med tiden upplevde han att han ville tjäna egna pengar och göra sig förtjänt av det han äger själv. Joseph kände på så sätt ett visst utanförskap på grund av familjens ekonomiska situation.

Alla våra deltagare berättade att utanförskap är en bidragande faktor till att de påbörjade kriminella handlingar. Det kunde vara mobbing, fattigdom eller diagnoser som ADHD bland annat. Utanförskapet påverkade deras självkänsla och perspektiv, på grund av det ville de göra mer för att passa in. Den plats som de fann trygghet i var bland gängen eller nätverken, de kände sig bekräftade och sedda, vilket bidrog till att de utvecklades inom de banorna.

5.3 Umgänge med likasinnade

I detta avsnitt kommer deltagarnas upplevelser angående umgänge att diskuteras samt analyseras. Umgänget kan ha olika påverkan på kriminella, då gemenskap spänning och status är bidragande faktorer till att intervjupersonerna börjat begå brott.

5.3.1. *Gemenskap/tillhörighet*

“Det är där gängen är, där både samhället tittar på hur umgänget fungerar, är det nåt de är bra på är det att inte glömma, de är bra på att bekräfta, de är bra på att känna dig till, asså att du känner att du har en tillhörighet.” - Simon

Simon berättar att ifall man inte känner tillhörighet i familj eller skola, söker man sig efter de bitarna någon annanstans, det är bitar som enligt honom är fundamentala för alla barn att ha. Simon är en av de respondenterna som tillhörde ett kriminellt gäng. Simon upplevde sig vara mobbad under sin skoltid, vilket som tidigare nämnt bidrog till utanförskap. Simon berättar vidare att han fick någon typ av revansch under sin gymnasietid. Han hade opererat öronen och började träna väldigt mycket. Han började jobba som dörrvakt samtidigt som han tränade kampsport. Han fick en boost i självförtroendet, samtidigt som det lilla barnet inom honom kände att han inte skulle ta mer skit från någon. Som Sarnecki (2009:188) skriver anses ungdomsbrottslighet vara ett gruppfenomen där en subkultur är skapad av normer och värderingar som förs vidare mellan individer. Inom dessa subkulturer finns det pojkar som ansluter sig till gäng, de eftersträvar skydd och en egen identitet. De är i behov av en tillfredsställelse och ett välmående som inte är långsiktigt. När pojkar ansluter sig till sådana gäng söker de efter en acceptans och tillhörighet från övriga medlemmar. Simon kände att han fick en tillhörighet i sitt nya umgänge där vännerna var äldre än honom, de blev som en ny familj för honom. Samtidigt som han jobbade som dörrvakt, byggde han upp sitt ego, karaktär samt våldskapital.

Som tidigare nämnt beskriver Shannon och Ring (2009:8) kriminalitet som ett multideterminerat fenomen. Det innebär att det finns flera riskfaktorer som tillsammans utgör att risken ökar för att en individ ska hamna i en kriminell livsstil. Ungdomar utvecklas i olika typer av sociala sammanhang, dessa kan exempelvis vara skola och kamratkrets. På så sätt ökar risken för att kriminaliteten ska utvecklas eftersom de befinner sig i umgängen där de kan påverka varandra när det kommer till kriminalitet. Ekonomiska svårigheter, brustna

relationer och aktiv kriminalitet runt om dessa ungdomar är riskfaktorer för kriminalitet inom dessa sociala sammanhang. David är även en respondent som tillhörde ett kriminellt gäng. David berättar på samma vis som Simon att han kände en tillhörighet bland sina vänner som han inte kunde hitta någon annanstans. David kommer från en mindre ort där han är uppväxt med samma personer sedan barnsben. David berättar att dem gick i samma förskola och har växt upp tillsammans. Han menar på att umgänget hade ett starkt lojalitetsband. Alla bus som vidareutvecklades till kriminella handlingar begick David och hans likasinnade tillsammans varje gång. Detta gjorde att David och hans umgänge kände en stark gemenskap till varandra.

Sutherlands teori om differentiella associationer, punkt fem beskriver att personer som umgås med andra individer som begår kriminella handlingar påverkas av varandras beteende. Detta gäller enbart om umgänget känner en trygghet och har en bra relation till varandra Sarnecki (2009:174-176). Jakob fann sin trygghet bland det umgänge som han umgicks med i det bostadsområde som han växte upp i. Detta ledde till att Jakobs beteende speglades av vännernas beteende. Detta kan vi även applicera på David och Simons berättelser. Eftersom Simon kände sig utanför och mobbad under en längre tid av sin ungdom fann han sin trygga punkt i det gäng som han anslöt sig till. På grund av tryggheten som Simon kände i det umgänget han anslöt sig till började han även efterlikna dem i deras beteende, vilket till stor del bestod av kriminalitet. David har däremot haft den trygga punkten hos vänner och bildat bra relationer till sina vänner sedan barnsben. Eftersom umgänget begick bus som sedan utvecklade sig till kriminella handlingar lärde David sig det kriminella beteendet.

Att känna gemenskap och tillhörighet är något som har varit ett centralt ämne för alla respondenter. I de gäng eller brottsliga kretsar som de har hamnat i fann de alltid en gemensam faktor och det var att de kände sig sedda samt bekräftade. Enligt Jakobs berättelse fanns det en gemenskap i det bostadsområde som han växte upp i. Alla kom från samma sorts problematik och han kände inte sig ensam om att inte komma från en normal och funktionell familj. Jakob berättar att många personer som bodde i bostadsområdet han växte upp i begick kriminella handlingar. Han menar att han fann en trygghet hos de individer som han växte upp med.

5.3.2 Spänning

“Efter att vi spela fotboll, så var det att busa. Det var nog det att begå kriminella handlingar, det var spännande. Det var roligt, väckte adrenalin hos en, man sprang från polisen, det var nog... alltså, jag har spelat fotboll i tio år men den adrenalinen att springa från polisen där, den var nog mycket roligare än att spela fotboll” - Joseph

Spänning är något som alla våra deltagare nämnde flera gånger under intervjuerna. Vi kunde se att det fanns olika anledningar till att man sökte sig till spänning. Som det står i citatet sökte Joseph spänning för att få de adrenalin som han sökte. Vilket innebar att Joseph kunde begå kriminella handlingar på grund av att få adrenalin. Joseph berättar att allt han gjorde som va i form av en kriminell karaktär handlade om spänning. Han menade på att det inte alltid måste handla om ekonomiska orsaker, utan spänning var en stor bidragande faktor.

Detta kan vi även se i Jakobs berättelse, han menar på att han slogs väldigt mycket. Jakob kallade sig själv tidigare för en fotbollshuligan som slogs med andra lags huliganer runt om i Sverige. Jakob berättar att grunden till att han började begå kriminella handlingar var spänning, adrenalin och pengar. Han fortsätter och säger att grupptricket är något som gjorde att han blev ännu mer impulsiv.

David berättar att han fick mer respekt från hans vänner varje gång han begick en kriminell handling, vilket var en sorts spänning för David. Att hamna i slagsmål på grund av spänningssökande är en faktor som vi har belyst i respondenternas berättelser. George berättar att anledningen till varför han blev kriminell var på grund av att han hade ett spänningssökande syndrom. Han sökte sig efter spänning konstant vilket ledde till att han redan i första klass hamnade i slagsmål.

Utifrån respondenternas berättelser har de på grund av sitt beteende och deras spänningssökande känt sig utanförstående. Inom stämplingsteorin menar Beckers (2006:17) att den som inte följer de regler eller normer som gruppen eller samhället har enats om anses vara utanförstående. Den person som hamnar i ett utanförskap accepterar inte den regel som han har dömts utifrån och ser inte de som påpekat detta som berättigade till att göra det (ibid). Utifrån stämplingsteorin kan vi se att respondenterna blev stämplade utifrån deras avvikande beteende för att det ska uppfylla sitt behov av att söka spänning. På samma sätt som teorin

menar, accepterade inte respondenterna reaktionen dem får utav samhället, vilket resulterade i ett fortsatt avvikande beteende.

Walter B. Miller presenterar i Sarnecki (2009:186) att ungdomar som söker sig till kriminella gäng eller begår kriminella handlingar ibland kan sakna en fadersgestalt. Detta kan vi koppla till Simon och Jakobs berättelser som berättar att de saknar en fadersgestalt som resulterade till att de sökte sig till gängkriminalitet och kriminella personer. Miller fortsätter och berättar att det kan leda till att man vill visa olika manliga roller, detta i form av slagsmål, tuffhet, att känna sig oberoende vilket leder till spänning. Vi kan se att alla våra respondenter någon gång under intervjun pratar om spänning, slagsmål och att vara tuff var en viktig aspekt för att kunna få status vilket är vårt nästa tema.

5.3.3 Status

“ ...för man ville alltid va den här coola killen liksom, som folk såg upp till, som folk hade respekt för. ” - David

Status är ett återkommande ämne i respondenternas svar. Att vara den som folk ser upp till eller respekterar var en viktig utgångspunkt för dessa män. Det var en drivkraft som förde dem vidare inom den miljön som de befann sig i. För att nå statusen utförde männen olika typer av gärningar, exempelvis som att hävda sitt våldskapital eller vara den som agerar störst och bäst i alla typer av situationer. Sarnecki, (2009:184) menar att medelklassen har det lättare att etableras i samhället än vad arbetarklassen har. Det vill säga att arbetarklassen inte kan uppnå en viss status. Detta uppstår i tidig ålder då arbetarklassens barn inte är förberedda för skolans krav såsom medelklass barnen är. Detta på grund av att medelklassen är dominant i samhället som gör att arbetarklassen barn kan agera avvikande.

Sarnecki, (2009:184) fortsätter och menar att ungdomsbrottsligheten klassas som ett arbetarklass-problem, vilket i första hand kan kopplas till individens fattigdom och bostadsområde. Detta kan även kopplas till varför ungdomsbrottsligheten anses vara ett grupphenomen där brottsliga normer och värderingar förs vidare mellan individer i en brottslig subkultur. Detta kan vi se i våra respondenter då både Jakob, Elias och Joseph bodde i ett socioekonomiskt utsatt bostadsområde. På så sätt var deras status inte så hög, vilket resulterade till att dem var tvungna att hamna i slagsmål för få mer respekt och högre status.

Med status menar vi att respondenterna strävade efter att vara så populära som möjligt, då de kände sig respekterade i de umgängen som de befann sig i, till skillnad från deras tidigare upplevelser.

Det finns även andra faktorer som kan göra att en individ hamnar i lägre status. Simon kommer från medelklassfamilj som prioriterade att bo i ett bra bostadsområde. En viktig faktor i hans liv var att sträva efter respekt och hög status. Simon berättar att han va mobbad under sin skoltid på grund av hans vikt och utstående öron. Simon kände att han under den tiden inte hade så hög status bland andra ungdomar. Därför var status extra viktigt för Simon att få, vilket han berättar att han fick när han började få respekt, vilket han gjorde genom våldsbrott.

När vi ställde frågan ifall det har varit viktigt att uppnå status, svarade David "Ja, det har det alltid varit för mig. Det har liksom alltid varit att det ska vara jag som är i centrum, ja, försökte vara så populär och så viktig som möjligt". Han berättar att detta är någonting som har följt med honom hela livet, även i hans dagliga arbete. Det är en tydlig struktur som går att ses utifrån respondenternas berättelser. Simon berättar hur viktigt det var med att passa in, exempelvis genom att äga vissa plagg och märken som var i mode, annars betraktas man som en fattiglapp. Han berättar vidare om att han uppnådde en viss status genom det rykte och våldskapital som han hade byggt upp.

Sutherlands teori om differentiella associationer punkt sex menar att individer påverkas av de sammanhang man lever i. Det vill säga att man påverkas beroende på om man lever i ett antikriminellt eller prokriminella sammanhang, Sarnecki (2009:174-176). Vidare kan vi koppla teorin till respondenternas berättelser utifrån när de sökte status hamnade dem i ett umgänge som hade samma intresse i form av slagsmål, spänningssyndrom och att söka efter respekt. Detta bidrog till att dem lärde sig samt påverkade varandra, som resulterade till utveckling av fler slagsmål.

Sutherland skriver även i den nionde punkten att brottsligt beteende är ett uttryck för individens generella behov och värderingar. Alltså innebär detta att ett brottsligt beteende förekommer för att tillfredsställa de värderingar och behov som den enskilde har. Detta kan vi applicera till respondenternas berättelser när de talar om status. De begick alltså kriminella handlingar, dels för att uppnå en viss status men även dels för att bli bekräftade samt

respekterade av de runt omkring sig. Det blev ett sätt att finna sig själva i ett större sammanhang än vad de hade gjort innan.

6. Avslutande diskussion

I det avslutade kapitlet kommer vi att redogöra studien kort samt sammanfatta vår studie för att besvara vår frågeställning.

Syftet med denna studie var att undersöka kriminella avhoppares upplevelser kring vilka faktorer som påverkat de till att påbörja en kriminell livsstil. Vi fokuserade på tre teman som bestod av familj, skola och umgänge med likasinnade. Detta för att få ett perspektiv från hur respondenternas tidigare liv har sett ut samt vad som fick de att välja att ta den vägen. Syftet fick däremot ändras till två ämnen istället för tre, eftersom temat familj inte gick att sammankoppla till teorierna. I vår studie har vi fått en inblick av kriminella avhoppares upplevelser med hjälp av tidigare forskning samt valda teorier som har gett oss nya perspektiv att analysera kring vårt forskningsområde. Vår valda metod har varit en kvalitativ intervjustudie.

Vårt insamlade empiriska material har bestått av intervjuer med sex män som tidigare har levt ett kriminellt liv. Vi har fått kontakt med deltagarna genom olika verksamheter som jobbar med denna typ av målgrupp. Som vi tidigare nämnt är vi medvetna om att metodvalet inte speglar hela populationen, vilket inte heller har varit syftet för vår studie. Resultatet speglade enbart våra deltagares upplevelser, då detta är en begränsad studie utifrån de sex personerna som vi har intervjuat. Valet av urval bör ifrågasättas eftersom vi enbart valt att intervjua män, utifrån forskningssyfte. Dock hade det eventuellt givit oss ett annat resultat ifall vi hade valt att intervjua både kvinnor och män. Intervjupersonerna har berättat deras upplevelser och varje individ har sin egen bakgrund som den relaterar till.

Genom inkludering av stämplingsteori i studien har vi fått en större förståelse till varför en individ börjar begå kriminella handlingar. Det är samhället som dikterar vad som är rätt och vad som är fel, varje samhälle har regler och normer som man enats om tillsammans. Dessa är till för att följas, skulle en individ inte följa dessa betraktas den som utanförstående. Ett utanförskap präglas även av faktorer som består av fattigdom, marginalisering och utsatthet. En individ som upplever detta har lättare för att etablera en kriminell livsstil eftersom de inte

ser sig själva som en del av samhället.

Tillsammans med stämplingsteorin har vi även i vår studie använt oss utav differentiella associationer där grunden är att ett kriminellt beteende är ett inlärt beteende. Ett sådant beteende lär man sig utav personer som är närstående. Vi kan se att personer som hamnar i ett utanförskap ofta även hamnar i samma umgänge, vilket kan resultera till ett kriminellt beteende. På så sätt lär man sig utav varandra.

För att sammanfatta vår studie, kan vi dra slutsatser i analysen kring våra frågeställningar. Vi ser flera olika faktorer till varför respondenterna har valt att påbörja kriminella handlingar. En gemensam faktor som vi kan se är att utanförskap är en central del till varför den livsstilen blivit ett aktivt val. Alla deltagare upplevde olika typer av utanförskap, en del upplevde utanförskap i hemmet medan andra kände ett utanförskap i skolan bland andra elever. Resultatet till utanförskapet bidrog till att de sökte sig efter en tillhörighet inom ett annat umgänge, vilka ansågs vara mer likasinnade. Känslan av utanförskap var även en faktor som bidrog till att respondenterna sökte sig efter spänning som i sin tur gav de en viss typ av status. Spänning var en stor bidragande faktor till att våra respondenter begick kriminella handlingar, då detta blev ett motiv som drev de till att utföra gärningar för att bevara statusen. Vi kan även se att respondenterna upplevde att status var ett viktigt kriterium att uppfylla. Eftersom status var ett fokus inom den typ av livsstil de ville besitta, prioriterades inte skolan för deltagarna. På grund av bristande förutsättningar i skolan, som ledde till bristfälligt skolresultat, blev målet att istället lyckas inom de umgängen som de tillhörde.

Under studien har vi fått nya idéer kring hur vi hade kunnat utföra studien vid ett eventuell nytt tillfälle. Det har även väckts nya forskningsfrågor under studiens gång, då vi anser att det hade varit intressant att studera och få en djupare förståelse angående vad det är som bidrar till att en person avslutar sin kriminella livsstil. Under våra intervjuer ställde vi en avslutade fråga om vad som bidrog till att de valde att avsluta den kriminella karriären. Vi kunde med våra respondenter se att en bidragande faktor till deras avslutade karriär var hjälp av främst deras familjer.

Studien har väckt och besvarat intressanta frågor. Vi har fått våra frågeställningar besvarade kring vilka faktorer som påverkar individer till att påbörja en kriminell livsstil, samt

betydelsen kring de olika teman som vi har valt ut. Det har varit en givande studie, dock är det omöjligt att få specifika svar på vilka faktorer det är som bidrar till att en individ begår kriminella handlingar. Ett resultat som vi kan se är att flera faktorer samspelar med varandra och att detta bidrar till en övergriplig förståelse av respondenternas upplevelser. Självklart har varje enskild individ trots detta egna personliga skäl till varför de ansluter sig till den typen av livsstil.

7. Referenslista

Becker, Howard S. (2006). *Utanför: avvikandets sociologi*. Lund: Arkiv.

Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Brå (2016). En nationell kartläggning. *Stöd till avhoppare från kriminella grupperingar*. Brå rapport 2014:4. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Heidegren, C. & Wästerfors, D. (2008). *Den interagerande människan*. Malmö: Gleerups.

Hilte, Mats (1996). *Avvikande beteende: en sociologisk introduktion*. Lund: Studentlitteratur.

Jönsson, Elin. Nilsson, Erik. Brottsförebyggande rådet. (2019). *Skjutningar i kriminella miljöer - En intervjustudie*. (Rapport 2019:3). Stockholm: Ordförandet AB. Hämtad [10-11-2020].

Lind, Rolf (2014). *Vidga vetandet*. Lund: Studentlitteratur.

Kriminalvården. 2020. *Kriminalvård och statistik*. Norrköping: Kriminalvården. Hämtad [14-11-2020].

Kuusela, Kirsti. 2013. Det är aldrig för sent- vad orsakar och motverkar barns och ungas utanförskap i utsatta bostadsområden. I (red) *Utsatthet, marginalisering och utanförskap*. Lund: Studentlitteratur

Nationalencyklopedin: organiserad brottslighet. Tillgänglig i: ne.se/info/om-oss/ [Hämtad 2020-12-03].

Ngan, Lucille Lok-Sun & Chan, Kam-Wah (2013) An Outsider is Always an Outsider: Migration, Social Policy and Social Exclusion in East Asia, *Journal of Comparative Asian Development*. *Journal of Comparative Asian Development* 12(2): 316-350.

Nilsson, I & Wadeskog, A (2014): *Utanförskapets pris om förebyggande sociala investeringar*: Studentlitteratur AB, Lund.

Sarnecki, Jerzy (2009). *Introduktion till kriminologi. 2.*, [uppdaterade och utök.] uppl. Lund: Studentlitteratur.

Socialstyrelsen. (2013). *Unga och brott i sverige*. Stockholm: Socialstyrelsen. Hämtad: [2020-12-06].

SFS 2011:109. Regeringsformen

SFS 1990:52. Socialdepartementet

SFS 1998:603. Justitiedepartementet L5

Shannon & Ring., (2009) *Orsaker till brott bland unga och metoder att motverka kriminell utveckling* (BRÅ-rapport 2009) Stockholm: Brottsförebyggande rådet (Brå).

UNICEF Office of Research (2016). *'Fairness for Children: A league table of inequality in child well-being in rich countries'*, Innocenti Report Card 13, UNICEF Office of Research – Innocenti, Florence.

Venter, Rienie & Jeffries, Victor (2020) Learners' and Educators' Perceptions of Gang Involvement in Western Cape, Africa Education Review. *Africa Education Review* 17(1): 51-65.

Vetenskapsrådet (u.å.) Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> (17 sidor).

8. Bilagor

Familj

- Hur var din relation till din familj?
- Hur ser relationen ut idag?
- Hur ser din familjs bakgrund ut?
- Hur tror du att din familjs bakgrund har påverkat dina val i livet?
- Hur tror du att din familj kunde göra något för att du skulle kunna undvika ta den kriminella vägen?
- Hur var ert familjeband? Utförde ni några aktiviteter tillsammans? Kändes det trygg att vara i närheten av din familj?
- Vad hände ifall någon i familjen gjorde något fel/brott?
- Var det någon i din familjs om begick brott? Vad för slags brott?
- Vilken typ av bostadsområde bodde ni?
- Hur såg er ekonomi ut i familjen? Jobb? Kände du någon gång att du hade några ekonomiska svårigheter? - På vilket sätt?
- Hade föräldrarna krav på att du skulle prestera i skolan?

Skola

- Vad tyckte du om att gå i skolan?
- Vad var det som var bra/ dåligt?
- Hur var din skolgång?

- **Hur var dina betyg?**
- **Hur upplever du att du va som elev?**
- **Vad tyckte dina lärare om dig?**
- **Hur upplever du din kontakt med dina lärare och klasskompisar?**
- **Upplevde du att du fick den hjälp som du behövde?**
- **Vad skulle du behöva för att det skulle bli bättre?**
- **Tror du att skolan kunde göra någon insats för att du skulle undvika ta den kriminella vägen?**

Umgänge

- **Hur såg din kompiskrets ut?**
- **Upplevde du dina vänner som stöttande?**
- **Vad brukade du och dina vänner göra på fritiden?**
- **Gick du på någon sport eller vad hade du för sysselsättning utanför skolan?**
- **Hur många vänner hade du, var det många olika eller hade du fasta vänner?**
- **Hur såg dina vänner på brottslighet?**
- **Hur såg du på brottslighet?**
- **Vad anser du att du hade för roll bland dina vänner?**
- **Tror du att du hade valt en annan väg ifall du hade andra vänner? Hur tror du ditt umgänge/dina vänner har påverkat dina val i livet?**

Övrigt

- **Varför började du begå brott? Vad anser du låg till grunden?**
- **Finns det något du vill lägga till?**